

Modül (öneri) No	244
Öğrenme Alanı (Temel konu)	Müteşâbihât Kavramı
Modül (Alt konu)	Risale-i Nur'da Müteşâbihât ve Te'vîl Usulü
Amaçlar	- Müteşâbihât kavramını; derin manaları olan, ilk bakışta anlaşılmayan ve tefsir yerine te'vîl gerektiren ayet ve hadisler olarak izah eder. - Teşbih ve temsillerin, zamanla veya cehaletle maddi hakikat zannedilmesinin yol açtığı hataları (Sevr ve Hut örneği üzerinden) kavrar. - İlimde rüsuhi bulunanların (Râsihûn), müteşâbih ifadelerin hakikî te'vîllerini beyan ederek şüpheleri izale etmedeki rolünü fark eder. - Ahırzamandaki hadiselerin müteşâbih bir dille anlatılmasının hikmetini (imanî akideyi muhafaza) anlar.
Süre	40'
Seviye	Seviye-3
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	Beyin Fırtınası: "Neden her hakikat olduğu gibi açıkça söylenmez?" sorusu üzerinden müteşâbih anlatımın gerekliliğine dair fikir üretilmesidir. Münazara: "Müteşâbih hadislerin zahiri (düz) anlamıyla kabul edilmesi mi, yoksa te'vîl edilmesi mi imtihan sırrına daha uygundur?" konusunun tartışılmasıdır.
Materyal ve Teknoloji	Yazılı ve görsel materyaller
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	Giriş: Maddi Algıdan Mecazi Hakikate (Örnek Gösterme) - Derse; "Sevr ve Hut" (Öküz ve Balık) örneğiyle başlanır. Bu temsilin fiziksel bir öküz/balık sanılmasının ilimden cehle geçişteki bir hata olduğu anlatılır. - Hz. Peygamber'in (asm) işittiği "70 yıl yuvarlanan taş" sesinin aslında bir münafığın vefatına işaret eden bir te'vîl olduğu örneği paylaşılır. Gelişme: Müteşâbih Şifreleri (Beyin Fırtınası ve Analiz) - Öğrencilere; "Derin manaları olan ayet ve hadisler neden muhkemat (açık hükümler) gibi herkes tarafından bilinemez?" sorusu yöneltilir. Analiz: Kur'an aleyhindeki fennî Avrupa itirazlarının arttığı bir zamanda, Risale-i Nur'un bu müteşâbihâtın hakikî te'vîllerini yaparak imanları nasıl koruduğu incelenir. Sonuç: İlimde Rüsuha (Soru-Cevap) - Te'vîlin ne zaman anlaşılabileceği (vukuundan sonra) ve râsih âlimlerin bu noktadaki "Âmennâ" (inandık) teslimiyeti vurgulanarak ders bitirilir.

Ölçme ve Değerlendirme	1. Analitik Vaka Analizi (Problem Çözme): - Öğrencilere müteşâbih bir ifade verilir. (Örn: "Cehennem dibine düşen taş"). Öğrencilerden; bu ifadeyi a) Maddi/zahirî gözle ve b) Râsih bir âlimin te'vîl perspektifiyle analiz etmeleri istenir. Aradaki farkı imanî emniyet açısından değerlendirmeleri beklenir. 2. Karşılaştırmalı Kavram Haritası: - Öğrencilerden "Muhkem" ve "Müteşâbih" kavramları için iki ayrı odak noktası olan bir harita çizmeleri istenir. Haritada "Tefsir-Te'vîl", "Avâm-Râsihûn", "Açık Manâ-Derin İşaret" gibi karşılaştırmalı unsurların kullanılması ve Kur'an'dan (Örn: Âl-i İmrân 7. Ayet) örneklerle desteklenmesi istenir.
İlişkili metinler	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹ Yedinci Asıl Pek çok teşbih ve temsiller bulunuyor ki, mürur-u zamanla veya ilmin elinden cehlin eline geçmesiyle hakikat-i maddiye telâkki ediliyor, hataya düşer. Meselâ, “Sevr” ve “Hut” isminde ve âlem-i misalde sevr ve hut timsalinde, berrî ve bahrî hayvânat nâzırlarından iki melâiketullah, adeta bir koca öküz ve cismanî bir balık zannedilerek hadîse ilişilmiş. Hem meselâ, bir vakit huzur-u Nebevîde derin bir ses işitildi. Resul-ü Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etti ki: “Bu gürültü, yetmiş senedir yuvarlanıp, tâ ancak bu dakika Cehennem dibine düşen bir taşın gürültüsüdür.” İşte bu hadisi işiten, hakikate vasil olmayan, inkâra sapar. Halbuki, yirmi dakika o hadisten sonra kat’iyen sabittir ki, biri geldi, Resul-ü Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâma dedi ki: “Meşhur münafık yirmi dakika evvel öldü.” Yetmiş yaşına giren o münafık, Cehennem bir taşı olarak, bütün müddet-i ömrü tedennîde, esfel-i sâfilîne, küfre sukuttan ibaret olduğunu, gayet belîğane bir surette, Resul-ü Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm beyan etmiştir. Cenâb-ı Hak, o vefat dakikasında o sesi işittirip ona alâmet etmiştir. (Şuâlar, Yeni Asya Neşriyat, Eylül-2024, s. 381) *** Beşinci Şua İhtar: Evvelce Mukaddimededen sonra gelen Meseleler okunsun, tâ Mukaddimedeki maksat anlaşılsın.

¹ Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا²

âyetinin bir nüktesi, bu zamanda akîde-i avâm-ı mü'minîni vikaye ve şübehattan muhafaza için yazılmış. Âhîrzamanda vukua gelecek hâdisâtâ dair hadîslerin bir kısmı, müteşabihat-ı Kur'âniye gibi, derin mânâları var. Muhkemat gibi tefsir edilmez ve herkes bilemez. Belki tefsir yerinde te'vil ederler.

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ³

sırrıyla, vukuundan sonra te'villeri anlaşılır ve murat ne olduğu bilinir ki, ilimde râsih olanlar,

أَمَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا⁴

deyip o gizli hakikatleri izhar ederler.

(Şuâlar, Yeni Asya Neşriyat, Eylül-2024, s. 608)

Birinci Şuâ

On Üçüncü Ayet

Sûre-i Âl-i İmran'da وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ⁵

On Dördüncü Ayet

Sûre-i Nisâ'da, لَكِنَّ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ⁶

Bu iki âyet bu asra da hususî bakarlar.

Birincisinin meâli gösteriyor ki:

Ehl-i dalâlet müteşabihat-ı Kur'âniyeyi yanlış te'vilât ile tahrifine ve şüpheleri çoğaltmasına çalıştığı bir zamanda ilimde rûsuhu bulunan bir taife o müteşabihat-ı Kur'âniyenin hakikî te'villerini beyan edip ve iman ederek o şübehâtı izale eder. Bu küllî mânânın her asırda mâsadağları ve cüz'iyatları var. Harb-i umumî vasıtasıyla, bin seneden beri Kur'ân aleyhinde terâküm eden Avrupa itirazları ve evhamları âlem-i İslâm içinde yol bulup yayıldılar. O şübehâtın bir kısmı fennî şeklini giydi, ortaya çıktı. Bu şübehâtı ve itirazları bu zamanda def eden,

² Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla Onun şartları gelmiştir. (Muhammed Suresi: 18.)

³ Onun tevilini Allah'tan başkası bilemez İlimde derinlik ve istikamet sahibi olanlar ise... (Âl-i İmran Suresi: 7.)

⁴ Biz buna inandık Hepsî Rabbimizin katından indirilmiştir. (Âl-i İmran Suresi: 7.)

⁵ Halbuki o ayetlerin tefsirini Allah'tan ve Allah'ın kendilerine ilimde derinlik ve istikamet ihsan ettiği kimselerden başkası bilemez. (Âl-i İmran Suresi: 7.)

⁶ Fakat onlardan ilimde derinlik ve istikamet sahibi olanlar... (Nisâ Suresi: 162.)

başta Risalei'n-Nur ve şakirtleri görüldüğünden, bu âyet bu asra da baktığından, Risalei'n-Nur ve şakirtlerine remzen bakmakla beraber, ulema-i müteahhirinin mezhebine göre ⁷إِلَّا اللَّهُ'ta vakfedilmez. O halde makam-ı cifrîsi aynen ⁸إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ'nin makamı gibi bin üç yüz kırk dört ederek, Resâili'n-Nur ve şakirdlerinin meydan-ı mücadele-i mâneviyeye atılmaları tarihine tam tamına tevafukla onları da bu âyetin harîm-i kudsîsinin içine alıyor. Hem haşrin en kuvvetli ve parlak bir burhanı olan Onuncu Sözün etrafa yayılması tarihine ve Kur'ân'ın kırk vech ile mu'cize olduğunu beyan eden Yirmi Beşinci Sözün iştiharı hengâmına, hem

⁹إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ adedine tam tamına tevafukla bakar. Eğer mezheb-i selef gibi ¹⁰إِلَّا اللَّهُ'da vakıf olsa, o halde ¹¹الرَّاسِخُونَ'deki şeddeli ر, iki ر sayılsa bin üç yüz altmış küsur ederek Risaletü'n-Nur şakirtlerinin bundan on beş yirmi sene sonraki râsihâne ve muhakkikane olan ilimlerine ve imanlarına remzen baktığı gibi, şeddeli ر, asıl itibarıyla bir ل, bir ر sayılsa bin iki yüz on iki ederek, bundan bir buçuk asır evvel Mevlâna Halid Zülcenâheyn'in Hindistan'dan getirdiği parlak bir ilm-i hakikat rusuhuyla o zamanda meydan alan te'vilât-ı fâsideyi ve şübehâtı dağıtarak yüz senede elli milyondan ziyade insanları daire-i irşadına aldığı ve tenvir ettiği zamanın tarihine tam tamına tevafukla bakar.

(Şuâlar, Yeni Asya Neşriyat, Eylül-2024, s. 727-728)

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ¹⁰

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ¹¹

⁷ Allah'tan başka.

⁸ Şüphesiz ki insan azgınladır. (Alâk Suresi: 6.)

⁹ Derinleşenler.

¹⁰ Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilginiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

¹¹ Duaları şu sözlerle sona erer: “Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur” (Yunus Suresi: 10.)